Anul XVII. ARAD, 9/21. Maiu 1893. Nr. 19.

BISERICA şi ŞCÓLA.

Fóiă bisericéscă, şcolastică, literară şi economică.

Iese odată în sĕptĕmână: DUMINECA.

PREŢUL ABONAMENTULUI.
Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumĕtate an 7 franci.

PREŢUL INSERŢIUNILOR:
Pentru publicaţiunile de trei ori ce conţin cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.; şi mai sus 5 fl v. a.

Corespondenţele sĕ se adreseze Redacţiunei „BISERICA şi ŞCÓLA.“
Ér banii de prenumeraţiune la TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

La cestiunea proiectului de lege referitoriu la salarele învĕţătoresci.

Vineria trecută în 7/19 Maiu a. c. s'a pus la ordinea ḑilei în casa Magnaţilor din Budapesta între alte obiecte şi cunoscutul proiect de lege, subşternut de d-l ministru regiu ungar corpurilor legiuitóre ale ţerii, referitoriu la salarele învĕţătoresci.

Şi cu acéstă ocasiune ca în totdeuna Pré Sânţiţii prelaţi ai bisericii ortodocse române: Escelenţia Sa Înalt Présânţitul Domn Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul, Pré Sânţia Sa părintele Episcop al Aradului Ioan Meţianu şi Pré Sânţia Sa părintele Episcop al Caransebeşului Nicolau Popea s'au presentat în casa Magnaţilor, — spre a apera drepturile şi interesole sfintei nóstre biserici autonome şi ale scólelor nóstre confesionale.

Înainte de începerea şedinţii Escelenţia Sa Înalt Pré Sânţitul Domn Archiepiscop şi Metropolit Miron Romanul a subşternut Casei Magnaţilor în numele Episcopatului bisericii ortodocse române o representaţiune bine motivată din tóte punctele de vedere, prin carea cu provocare la legile existente şi la autonomia bisericii nóstre a arĕtat şi dovedit, că prin dispositiunile cuprinse în proiectul de lege din cestiune se vatămă autonomia bisericii nóstre şi intereseie culturale ale poporului român.

După ce s'au pertractat mai antâi alte obiecte punêndu-se la ordinea ḑilii şi proiectul pentru regularna salarelor învĕţătoresci, luă cuventul contele Ferdinand Zichy, şi în vederea, că proiectul din cestiune nu este de vre o urgenţă, mai departe în vederea că acest proiect privesce de aprópe pre confesiuni, ér confesiunile nu sûnt de astă dată representate în numerul necesar, — propuse, ca pertractarea acestui proiect sĕ se amâne. Acéstă propunere de amânare a fost sprijinită şi de baronul Vécsey. Contra acestei propuneri a vorbit d-lu ministru de culte şi instrucţiune publică cerênd, ca proiectul sĕ-se pertracteze imediat.

Punêndu-se cestiunea la vot pentru amânare au votat: propunetoriul, baronul Vécsey, Pré Sânţiţii Prelaţi ai bisericei nóstre şi Episcopul rom. cat. Schuster.

Neprimindu-se propunerea de amânare contele Ferdinand Zichy propuse a-se constata numerul membrilor presenţi, ca sĕ-se vadă şi constate, dacă casa este în numĕrul prescris de lege pentru a puté lua concluse valide; şi numerându-se membrii presenţi şi constatându-se, că sûnt de faţă numai 37 în loc de 40, precum pretinde regulamentul casei, desbaterea proiectului din cestiune s'a amânat pre ḑiua de 17/29 Maiu a. c.

Asupra celor ce vor urma în cestiunea acestui proiect nu vom întârḑia a înforma publicul nostru la timpul sĕu.

În ḑiua înălţării Domnului.

Arad, 6/18 Maiu 1893.

Este o ḑi însĕmnată pentru ómeni şi popórĕ ḑiua înălţării Domnului, pentru că acéstă sfântă ḑi representéză în istoria descoperirii dumneḑeiesci sĕrbătórea păcii perfecte şi a bucuriei fără de sfârşit!

Pacea cu noi înşine şi pacea cu întrégă lumea este o condiţiune fundamentală a vieţii şi a desvoltării omului şi popórĕlor.

Pacea cu noi înşine şi pacea cu întrégă lumea

îl face pe om capace a-și îngriji în linișce și deplină ticnă afacerile sale.

Ne este binevenită acéstă sfântă sĕrbătóre, pentru că multe sunt lucrările de trăinicică, pre cari chemați suntem a-le sevêrși noi, generațiunea actuală, întru desvoltarea și înaintarea poporului nostru credincios. Ne trebuiesce chiar acum sĕ lucrăm din rĕsputeri, ca sĕ asigurăm esistința și viitoriul scólelor nóstre confesionale din comunele sĕrace. O muncă uriașe va fi acésta pentru noi; dar considerând, că Dumnedĕu ne-a ajutat, ca chiar pe terenul instrucțiunii și crescerii poporului sĕ potem face multe bune în timpul din urmă, avem nădejde, că Dumnedĕu bunul ne va ajuta ca se potem satisface și acestei însĕmnate trebuințe.

Ne trebuiesce apoi sĕ facem multe pentru desvoltarea și alimentarea spiritului de lucru și de economiă, și pentru desvoltarea și întărirea spiritului de întreprindere în popor.

Tóte acestea sûnt lucrări grele și mari, lucrări, cari cer multă bătaiă de cap, multă precauțiune, multă grije și o muncă intensivă și incordată.

La tóte aceste lucrări, fără de care nu există la nici un popor desvoltare și capacitate de desvoltare, ne trebue sĕ avem pace deplină cu noi înșine și pace cu întrégă lumea. De aceea ne este atât de binevenită acéstă sfântă sĕrbătóre a păcii și a bucuriei, sfânta ḑi a înălțării Domnului.

Isvorul păcii este a s c u l t a r e a n e c o n d i ț i o n a t ă d e l e g e a l u i D u m n e d ĕ u; ér pentru ca sĕ putem sĕ-ne însușim în deplină mĕsură, acésta a s c u l t a r e, și acéstă fundamentală condițiune de progres, de lipsă este ca sĕ-ne înspirăm în deplină mĕsură de virtuțile cardinali creștine: credința, dragostea și nădejdea, și în special trebue sĕ-ne înspirăm, și însufletim de credința în divinitatea Mântuitoriului Christos, de credința în divinitatea preoției.

Când Domnul nostru Isus Christos s'a arĕtat lumii, și s'a botezat în Iordan, s'a auḑit glas din Ceriuri, glasul Domnului, carele striga popórĕlor: „Acesta este Fiiul mieu cel iubit, întru carele bine am voit, p r e A c e s t a s ĕ - l a s c u l t a ț i.“ După botez Domnul și Mântuitoriul Christos a învĕțat popórele adevĕrul și lumina cerésca, a sevêrșit minuni, și „așa trebuia sĕ pătiméscă Christos, și sĕ învieze din morți a treia ḑi,“ „și sĕ se propoveduiéscă întru numele lui pocăința și iertarea pĕcatelor la tóte némurile începênd din Ierusalim“ (Luca c. 24 v. 46 și 47) — că patimele Domnului sĕ remână vecinică marturiă a n e m ă r g i n i t e i i u b i r i și î n d u r ă r i a l u i D u m n e d ĕ u f a ț ă d e n e a m u l o m e n e s c, — ca Învierea din morți sĕ încetățenéscă în inima popórelor Credința în Dumnedĕu și în Fiiul sĕu, Domnul nostru Isus Christos; ér Înălțarea Domnului de pre pĕment la Ceriuri sĕ-fiă vecinică speranță a ridicării popórelor prin a s c u l t a r e și prin credința întrênsul și în sfânta și dumnedeiésca Lui biseric'a.

Biserica Domnului are astăḑi o viéță și o sfântă desvoltare istorică de aprópe nouĕspredece veacuri, în carea s'a dovedit până la cea mai vĕdită evidență dumnedeirea ei și misiunea ei divină, — facênd acele netăgăduite serviții, pre cari lumea s'a îndatinat a-le numi progresele, lumina și civilisațiunea seclului nostru. Sunt ómeni astăḑi, și au fost și înainte de acésta unii, cari au negat dumnedeirea Mântuitoriului și dumnedeirea bisericii, cari au negat, și continuă a nega marile merite, pre cari le-a avut biserica crestină întru desvoltarea popórĕlor. Pe astfel de ómeni înzadar vom încerca a i capacita cu argumentele sfintei scripturi, cu valórea dumnedeiéscă a revelațiunii divine, cu minunile sĕvêrșite de Domnul și de apostoli și următorii lor. Ci, pentru ca nu cumva astfel de idei nefericite sĕ pótă pĕtrunde în societatea nóstră, precum se fac unele încercări din câte o parte, vom invoca un argument luat din lume, ca lumea sĕ-l vaḑă, și sĕ-l cunóscă, și cunoscêndu-l sĕ-l pótă și apreția.

Chiar în seclul nostru s'a vĕḑut, și s'a arĕtat de un factor și o mare putere în desvoltare și în mersul popórĕlor spre progres.

Acéstă putere este c a p i t a l u l.

Sub capital înțelegem: o avere învestită într'o întreprindere economică, industrială seau comercială, seau de altă natură, cu scop ca prin ea sĕ producă avere și averi nouĕ.

Averi mai mari și mai mici au avut și popórĕle pagâne. Dar precum bogatul din evangeliă, caruia îi rodise fórte țarina, a gândit la îmbuibare și desfătare: tocma așa gândea, și a gândit întrégă lumea păgână cu averile, de cari a dispus.

Și a trebuit sĕ vină creștinismul, și biserica creștină, ca sĕ dea impulsul și îndemnul, ca din ceea ce avem, din averea nóstra, sĕ facem „t a l a n t,“ cu carele sĕ câștigăm însutit, și înmiit, și adecă sĕ facem din averea nostră ceea ce astăḑi numim economicesce „c a p i t a l“ în serviția desvoltării omenimii.

Şi precum era în lumea păgână averea materială un mijloc de desfătare numai pentru câte o mică clasă: tocma aşa erau şi ştiinţele şi artele un monopol ale câte unei clase privilegiate, ér poporul, şi masa cea mare a poporului era lăsată în întunerec. Ştiinţele în lumea păgână nu erau un capital în serviţiul omenimii, ci curat numai privilegiul unor clase. Ér dacă lucrurile s'au schimbat şi pre acest teren, — meritul este al creştinismului şi al bisericii creştine.

Se pare însă, că aşa este făcut omul din fire, ca succesele, pe cari le obţine, şi le póte obţine pe ori ce teren să-l conducă la îngâmfare, şi deci aşa s'a întêmplat, că omul îngâmfat prin capital şi progresele, la cari s'a potut să se înalţe prin doctrina creştinismului, l'a îngâmfat, şi l'a condus, ca să lovéscă în biserica, carea l'a învăţat să-aibă capital şi să pótă face progrese.

Privind asupra nóstră, constatăm de nou, că avem multe de facut. Constatăm, şi avem tótă nadejdea, că tóte le vom poté face cu deplin succes.

Cum?

Dacă vom fi cu toţii deplin înspiraţi de credinţa în Dumnedĕu, şi dacă vom fi conduşi numai de acéstă credinţă în modul nostru de gândire şi acţiune pre tóte terenele vieţii.

Trăducerile liturgielor constantinopolitane.

Liturgiele bisericei constantinopolitane compuse în limba grécă s'au trădus — arĕtându-se necesitatea — şi în alte limbi. Trăducerile cele mai însĕmnate sunt, cea slăvénă şi cea română.

1. Traducerea slăvénă (slăvénă vechiă séu slavénă bisericéscă.)

Prin mijlocirea trăducerilor, liturgiele bisericei din Constantinopole au început a se lăţi în seclul IX. În timpul acesta a învêntat adecă s. Ciril, carele cu fratele sĕu Metodiu a trăit ca misionar mai întâiu în Bulgaria, după aceea în Moravia, alfabetul slăvén, trăducênd apoi cu fratele sĕu din limba grécă în cea slăvénă, tóte cărţile bisericesci usitate pe atuncia la serviţul dumnedeiesc. Afirmarea acésta se băséză pe mai multe mărturii. Mai întâiu înducem epistola papei Ioan VIII. cătră principele Svatopluc, scrisă în luna lui Iuniu 880 [1]). În epistola acésta dice Ioan VIII, că n'are nemică dacă liturgia şi cele-l'alte serviţe dumnedeiesci se sĕrbéză în limba slăvénă, al cării alfabet l'-a aflat Ciril, numai trebuie să observe, că evangelia din causa venerabilităţii mai mari (propter majorem honorificentiam) să se cetéscă în limba lătină şi apoi abia să se anunţe poporului în trăducere slăvénă. Vorbind papa aice de limba slăvénă ca de una, ce nu era până atunci întrebuinţată în biserică, şi amintind tot-odată şi de invêntarea alfabetului slăvén prin Ciril, dă de cunoscut, că Ciril şi Metodiu, predicătorii evangeliei în ţara lui Svatopluc, ar fi fost aceia-ce au introdus în biserică limba slăvénă. Introducerea acésta insă nu era cu putinţă fără de o traducere a cărţilor bisericesci usitate pe atuncia la serviţul dumnedeiesc.

Ceea-ce presupunem numai din epistola papei, se întăresce învederat cu altă mărturiă, care o aflăm în biografia episcopului Clemens, învĕţăcelui lui Metodiu. „Metodiu", scrie biograful lui Clemens, „care era decórea eparchiei Panonia şi archiepiscop din Moravia, şi fratele sĕu Ciril, carele era vĕrsat în tóte afacerile lumesci, éră mai ales în cele spirituale . . . . . a aflat literele slăvene (slovene: τὰ σθλοβενικὰ γράμματα) şi au trădus din limba grécă în cea bulgară cărţile sânte înspirate de Dumnedĕu".[2])

Pe lângă cărţile canonice însă acesti doi fraţi au trădus şi cele-lalte cărţi bisericesci, şi anume cele compuse de imnologii bisericei orientale, cum ni mărturisece Ioan exarchul Bulgariei, carele a trăit în seclul IX. séu X. În prologul la traducerea cărţii numite „Nebesa" [3]) dice acest ierarch cu cuvinte chiare, că omul lui Dumnedĕu, Constantin filosoful, s'a apucat a compune literele slăvéne şi a trăduce părţi alese ale evangeliei şi ale apostolului; după el a tradus apoi fratele lui, archiepiscopul cel mare al lui Dumnedĕu Metodiu din limba grécă în cea slăvénă tóte cărţile bisericesci, şese-deci la numĕr. [4])

În urmă amintesce de traducerea cărţilor bisericesci prin Ciril şi Metodiu şi Nestoru, primul istoriograf al Ruşilor, călugĕr din mônăstirea Pecerskaia lângă Chiev (a trăit dela 1056—1111). El scrie în cronica sa [5]): „Venind ei (cei doi fraţi, fii ai lui Leo din Tesalonic) în ţara Slavilor (Moravia) au început a compune aice alfabetul slăvén, şi au trădus apostolul şi evangelia. Deci Slavii s'au bucurat, audind faptele cele mari ale lui Dumnedĕu în limba lor mai apoi au trădus psaltirea, octoichul şi celelalte cărţi." Ce fel de cărţi sunt de înţeles sub „celelalte" se póte uşor cunósce din cele precedente. Indurênd Nestoru aice octoichul, a înţeles sub „celelalte cărţi"

---

[1]) Epistola acésta e întitulată: „Sventopulcre gloriosi comiti" şi se află la I. S. Assemanus, Calendaria ecclesiae universae. T. III. Romae. 1755 p. 150.

[2]) Comp. Ios. Dobrowsky. Cyrillus und Methodius der Slaven Apostel. Prag. 1828. p. 45.

[3]) Mănuscrisul se află în biblioteca sinodală din Moscva sub Nr. 66.

[4]) Comp. I. Dobrowsky, l. c. pag. 43.

[5]) Trăducere germâna de Schlötzer, Russische Annalen, Göttingen, 1802—1809. 5. Bde. (B. IV. p. 128.)

cărţile bisericesci compuse de sânţii părinţi şi imnologi ai bisericei grecesci. La acestea se numără însă şi liturgieriul.

Tipul dat de Ciril şi Metodiu limbei slavene[6]) se arată păstrat şi în cărţile bisericesci, ce s'aŭ trădus din limba grécă în cea latină în decursul timpului, după mórtea acestor doi apostoli. Ba tipul acesta s'a susţinut cu puţine excepţiuni în cărţile bisericesci până în ḑiua de astăḑi.

Traducerea slăvénă a liturgiei grecesci s'a făcut cunoscută şi a ajuns la mărire mai ales prin introducerea ei în Rusia. Când s'a introdus aice, nu se póte sci bine. Se pare, că s'a întrebuinţat maĭ ântăiu în mănăstire şi s'a străplântat apoi şi în cele-l'alte biserici.

Afară de Ruşii, întrebuinţéză astăḑi la serviţul dumneḑeiesc limba slavénă şi ritualul grecesc: Bulgarii, Sărbii şi Rutenii.

2. Traducerea română.

La Români era în timpurile cele mai vechi mai ântăiu limba cea latină, apoi cea grécă limbă de cult. Mai tărdiu, probabil că chiar în secului X. a fost înlocuită limba grécă de limba cea slăvénă, care în biserica română dincóce de Dunăre era în us până în secului XVII[7]). Abia în acest timp s'a scos ea din biserică, făcând loc limbei românesci.

Merite mari şi-a căştigat în privinţa acésta între laici: principii George I. Racoţi, în Transilvania (deşi cu scop contrariu bisericei ortodoxe), Mateiu Basarabu în Valachia şi Vasile Lupul în Moldova, între ierarchi mai ales metropoliţii Moldovei Varlaamu (1632—1654 şi dela 1663—1668) şi Dositeu. 1668—1674 şi dela 1676—1590).

Varlaam a fost primul între Archierii bisericei române, care a avut fericita ideă, de a introduce limba română la serviţul dumneḑeiesc. El cu acest scop a conchiemat în anul 1642 sinodul din Iaşi, care mai ales prin întrevenirea lui a decis, a scóte din biserică limba cea slăvénă şi a introduce cea română. Ca să se pótă face acésta, era însă numai decât nevoiă a traduce cărţile bisericesci în limba română. Varlaam s'a şi apucat îndată de lucru, dând la lumină în limba română în anul 1646 cartea intitulată „Evangelia învăţătóriă," care cuprinde textul celor patru evangelii cu omilii exegetice compuse de el[8]). În urmele lui Varlaamu a calcat urmaşul lui în archiepiscopie, prea sânţitul Dositeiu. Acest ierarch învăţat a tradus în limba română, parte din limba grecéscă, parte din cea slăvénă, mai tóte cărţile liturgice ale bisericei ortodoxe[9]). Lucrarea lui cea mai însămnată este fără îndoélă traducerea sântei liturgii, căci de acum înainte şi poporul a putut luà parte cu pricepere — deci şi cu mai multă veneraţiune şi pietate — la sărbarea s. eucharistii, la s. liturgiă, care după Dositeiu „iaste hrana de viéţa vecinică sufletéscă." Opera acésta a lui Dositeiu cuprinde tóte trei liturgiele bisericei constantinopolitane, trăduse din limba grécă. Titlul ei sună: Dumneḑeiéscă liturgiă acum ântăiu tipărită rumâniasce, cu multă osîrdiă, să înţelégă toţi spasenia lui Dumneḑĕu cu întreg înţĕles, tipăritus'au la sfânta Mitropoliă în Iaşi misiţa Maiu în anul 7187. (séu 1679 d. Chr.). La fila 26, a cărţii acesteia ḑice Dositeiu, cum-că-i scósă cu bine-cuventarea patriarchului din Alexandria Parteniu[10]).

Trăducerea mitropolituluĭ Dositeiu este cea mai vechiă trăducere română a liturgielor ortodoxe şi aşa un monumênt pré scump al bisericei naţionale românesci. Din trăducerile române mai târḑie ale liturgieriului vom să înducem aice numai trăducerea cea mai vechiă, care s'a făcut în Sibiiu în anii 1687—1689 din ordinul mitropolitului de Transilvania Varlaamu (1671—1689). („Candela")

Ḑiua de mâne.

(Scriere poporală.)

Au trăit multe soiuri de ómeni in acéstă lume, dar om ca Ghiţă Voinicul nu s'a pomenit.

Ghiţă Voinicul era om mĕrunţel de statură, dar mintea-i era mare; şi cu mintea lui ar fi spart munţii, dacă ar fi fost de trĕbuinţă.

El în tótă viéţa lui a făcut, şi a gândit numai un lucru, şi anume, că cum va fi ḑiua de mâne. Şi lucru de minune, ḑiua de astăḑi o vede, şi o cunósce tótă lumea; dar despre cea de mâne nu póte se-ne spună nimenea cum are se fie. Numai

---

[6]) Cel mai vechiu manuscris slăvénu al trăducerii cirilice, e evangelistariul ostromirén, care s'a scris de cătră diaconul Grigorie pentru marele-vornic al Novgorodului, Iosif Ostromir în anul 1056.

[7]) Întrebuinţarea acésta a limbei slăvene în biserica română dincóce de Dunăre se esplică între altele şi din împregiurarea, că prin un timp óre şi care o parte a bisericei acesteia (Muntenia şi partea de sud a Transilvaniei) a stat sub jurisdicţiunea archiepiscopului din Achrida, éră cea-l'altă (Moldova. partea de nord a Transilvaniei şi a Ungariei) sub cea a metropolitului din Halici.

[8]) Comp. A. Pumnul, Lepturariu românesc. Viena 1864. T. III. p. 37. — Începutul cu tipărirea cărţilor canonice în limbă română sĕ făcù în Orăstia, unde pe la anul 1583 se tipărira cărţile lui Moisi, apocalipsa şi altele (Comp. Vasiliu Popa, Disertaţiunea despre tipografiele românesci. Sibiu. 1838. p. 17). Traduceri de ale cărţilor canonice în mănuscrise — şi anume ale unora din acestea — ni sunt cunoscute de cu mult mai înainte.

[9]) Comp. A. Pumnul. l. c. T. III. p. 42 şi I. Lazariciu, Istoria literaturei române. Sibiu. 1884. p. 78.

[10]) Comp. Tim. Cipariu, Analecte. Blaj. 1858. p. 36—38 şi 223—226.

Ghiţă Voinicul a învĕţăt, şi a cunoscut acéstă taină mare, şi se vedeţi cum.

Când a umblat el la şcólă ca prunc, a avut un dascăl bun. Dela dascalul lui a învĕţăt Ghiţă carte bună; şi după ce a eşit din şcólă, el de câte ori avea vreme, mergea pe la învĕţătorul, şi cerea câte o carte, sĕ mai cetéscă, şi sĕ mai învețe, câte ceva, sĕ şcie şi el ce se întêmplă în lume, şi se învețe, cum se-şi pórte mai uşor necazurile vieţii.

Învĕţătoriului i-plăcea de Ghiţă. 'L-primea bucuros la dênsul. Vorbiau multe lucruri frumóse amêndoi, şi-i dedea câte o carte, din carea se cetéscă, şi se póte se învețe şi singur, când nu este cuprins cu lucrul câmpului.

Intr'o astfel de carte a cetit odată Ghiţă, că: „pruncul este tatăl bărbatului şi moşul bĕtrânului.“

Nu se potea bietul om sĕ se lumineze, că ce însemnéză, şi cum sĕ înţelégă acéstă ḑicĕtóre. Deci s'a dus la învĕţătoriul, se-l întreba, că ce însemnéză acele cuvinte, pe cari le-a cetit în carte. Învĕţătorul la acéstă întrebare începù a zimbí, şi ḑise: „Nu-i bine, se-ţi spun eu, tu ai sĕ-le uiţi, şi eu nu vreu, ca tu sĕ uiţi vre-odată lucrurile cele bune şi folositóre, pe cari le înveţi din carte. De aceea én sĕ-ţi mai baţi tu capul un an, ori doi, ori şi mai mulţi, până vei aflá acéstă taină. Apoi se scii, că de vei afla acéstă taină, tu te faci omul cel mai mare din lume.“

Auḑind acestea Ghiţă, sĕ făcuse şi mai nedumerit; ér învĕţătorul, ca sĕ-l liniştéscă, i-mai spuse una, i-mai amintí alta, apoi la urmă adaose: „fĕtul mieu, Ghiţă, sĕ ţini minte dela mine, că nu este lucru grĕu a sci şi a cunósce ceea ce este bine; ci greutatea cea mai mare este a face binele, pe carele 'l-cunosci, că este bine.“

Cu acésta Ghiţă a eşit dela învĕţătorul, şi din ceasul acesta s'a făcut omul cel mai cu grije. Ḑiua şi nóptea se gândea, că ce se fia acéstă taină, şi apoi ce se însemneze vorbele învĕţătoriului, — dar au trecut ani la mijloc, şi tot nu aflase. Într'o Duminecă insĕ mergênd la sfânta biserică, a ascultat, ca totdeauna, cu mare băgare de sémă predica preotului. Vorbise în acea ḑi preotul chiar despre şcólă, şi întrĕ altele ḑise: „Când omul a ajuns în vêrstă, şi a eşit din casa părinţilor sei, ca sĕ trăiescă şi el de capul lui în lume, atunci indată se vede, că din ce casă a eşit, şi la ce şcólă a umblat. Dacă până când a fost prunc, a vĕḑut lucruri bune în casa părinţilor sei, şi dacă pe lângă cele ce le-a învĕţat în casa părintéscă, a mai âmblat şi în o şcólă bună, atunci este om cum se cuvine, şi tot ce începe sfêrşesce bine.

Când a auḑit Ghiţă aceste cuvinte, indată şi-a adus aminte de cele ce le cetise în carte; şi cum stetea el intrĕ tinerii, cu cari umblase odinióră la scólă, vĕḑù pe unul şi pe altul, şi indată şi-aduse aminte, că aceia dintre dênşii, cari ca prunci în casa părintéscă au fost buni, şi cari au învĕţat bine în şcólă, sunt şi ca feciori mari, harnici şi buni.

Acum Ghiţă erá pe drum ca se înţelégă taina cea mare, şi apoi se uità şi gândi şi la sine. Şi-a-duse aminte, că dênsul ca prunc în casa părinţilor a fost bun şi lăudat, ca scolar în scólă, fiin sirguinţios la învĕţătură şi cu purtare bună, a fost iubit de învĕţătoriul şi lăudat de toţi; ér acum ca ficior mare este cel dântâi fecior din sat. Şi-a adus apoi aminte şi de cuvintele, pe cari i-le-a spus învĕţătoriul mai pe urmă şi l'a înţeles. Acum sciá, şi cunoscea Ghiţă, că cu dreptul aşa este: „pruncul este tatal bărbatului.“

El aflase din păţania lui, că dacă ca om tiner a folosit bine învĕţăturile din casa părintéscă şi din scólă, acum ca fecior mare este în stare bună, este vĕḑut şi lăudat de toţi, cari lu-cunosc.

Pentru că se vedeţi, ce întêmplare sĕ întemplase cu Ghiţă. El când era abia de 15 ani rĕmase fără tată. Mama sa încă era neputinciósă şi tot cam bolnavă, şi avea incă doi fraţi mai mici, ér avere rĕmăsese fórte puţină după fie iertat tată seu.

Vĕḑêndu-se Ghiţă în acéstă stare şi a pus nădejdea în Dumneḑĕu, şi s'a dat după lucru cu tótă inima, şi de şi era incă tiner, el ingrijea de tóte, aşa încât incă ca feciorandru a început se inmulţéscă averea părintéscă.

Ghiţă era încă ca feciorandru om minunat în feliul lui. Nu gândea atâta la ḑiua de astădi, precum se gândea la ḑiua de mâne.

De multe ori i-ḑicea mumă sa, se mai lase una şi alta din lucru, şi sĕ se mai şi odichnéscă, pentru că este incă tiner, şi va lucra mai mult după ce va fi mai mare, deórece, deşi nu au vre'o stare mai mare, dar au cu ce sĕ trăiéscă. La aceste cuvinte Ghiţă totdeuna i-respundea: sĕ-me ierţi, mamă dragă, dar de lucru incă n'a murit nimenea. Cu adevĕrat astădi noi avem după Dumneḑĕu, cu ce se trăim, dar sciu eu, cum va fi mâne, şi apoi eu n'aşi vrea sĕ rĕmân eu şi fraţii mei cei din urmă ómeni din sat; eu am de gând,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

că dacă va voí Dumnedĕu, se fim cei dântâi, pentru că la mulți sĕraci dă Dumnedĕu pâne de mâncare, ne va da și nouĕ.“

* * *

Un lucru însĕ nu-l înțelegea Ghiță nici de cum. Vedea adecă atât în satul lui, cât și în celelalte sate, prin cari umbla, că sunt mulți ómeni bĕtrâni și lipsiți de cele trebuincióse ale traiului vieții, și sĕ temea, sĕ nu i-se întêmple și lui astfel la bĕtrânețele lui.

Odată însĕ mergênd la un têrg sĕ întêlni cu un bĕtrân, carele i-se părù lui, că nu este ca alți bĕtrâni. Era prea vesel bĕtrânul acesta, și umbla prin têrg ca și un om, carele în viéța lui n'a sciut, ce este necazul și durerea. Dându-sĕ în vorbă cu dênsul Ghiță i-dise: „sĕ-me ierți, unchiule, și se nu te superi pre mine, dacă cutez sĕ-te întreb, că de unde avem norocire, și cum vine, de Dta mi-te pari cel mai fericit om bĕtrân din câți am vĕdut eu în acésta lume?“

„Apoi étă așa, nepóte, rĕspunse bĕtrânul. Cu adevĕrat că sunt om fericit, pentru-că am avut moș bun și tată harnic. Moșul mieu a fost învĕțătura, pe carea mi-o am câștigat din casa părintéscă și din școlă, ér tatăl mieu a fost mânile și capul mieu, luminat cu învĕțătura și cu omenia, la carea m'am deprins încă din casa părintéscă și din școlă. Eu n'am sciut nici odată în viéța mea, că ce este lipsa; și umblând pe pământ m'am simțit, ca și când ași fi călcat tot pe grămeḑi de aur. Și étă cum: când eram tiner, avea tata o grădină în capul satului, carea nici nu era îngrădită, pentru că nimenea nu credea pe vremea aceea, că și din grădina aceea póte sĕ aibă vre-un folos. Tata mi-o a dăruit mie, ér eu m'am apucat, și-o am sĕmĕnat cu legume, și în anul dintâiu mi-a adus 50 de fiorini, anul al doilea 100, și așa mai departe. Din banii câți ii-am câștigat din acea grădină în patru ani, mi-am cumpĕrat casa, când m'am însurat.

Apoi după ce m'am însurat, și am moștenit pământ și dela părinți și dela socrii, m'am pus pe lucru, și lucră aḑi, lucră mâne, — la mine pare că isvoriau banii, ca și dintr'o fântână nesecată. Dar apoi eu am sciut, sĕ și grijesc banul. Eu totdéuna când cheltuiam un ban, gândeam, că óre câți mi-mai rĕmân pe ḑiua de mâne, și cum va fi mâne. Nici odată n'am cheltuit mai mult de jumĕtate din ceea ce am câștigat, pentru că totdéna am gândit, că cum va fi mâne, și Dumnedĕu scie, poté-voiu eu câștiga mâne ceva, séu ba; dar de mâncat și de cheltuit am sciut, că pentru ca se pot trăí, trebue sĕ mânânc și sĕ cheltuiesc.“

„Sĕ ți ini minte, nepóte, fĕtul miĕu, că viéța nu este atât de grea și de amară, precum o cred ómenii, cei cari trăiesc numai pentru ḑiua de astăḑi, și cari pentru ca sĕ trăiéscă astăḑi bine, sĕ îndetoréză cu camete mari pentru ḑiua de mâne.

Viéța tocmai din contră este fórte ușóră, daca omul gândesce la dóue lucruri, și anume:

1) că unde-și pune piciorul pe pământ, calcă tot pe aur și pe bogăție, și

2) dacă nu face astăḑi nimic, până nu sĕ gândesce la ḑiua de mâne și la cea de poimâne; și mai cu sémă dacă nu face nimic mai nainte de a fi gândit, că cine este astăḑi tiner și tare, mâne va fi slab și neputincios, și ca bĕtrân și neputincios nemai potênd lucra și agonisí, trebue sĕ traiéscă din ceea ce a câștigat și adunat în tinerețe.“

Mulțemind Ghiță Voinicul bĕtrânului pentru frumósele învĕțături sĕ despărți de dênsul, după ce acum înțelegea pe deplin învĕțatura cetită din cartea, pe carea o împrumutase odinióră dela învĕțătoriul, că adecă: „pruncul este tatăl bărbatului și moșul bĕtrânului,“ care taină Ghiță și-o tâlcuia acum astfel: viéța omenéscă, așa este făcută se fiă, că omul sĕ gândéscă totdéuna la ḑiua de mâne; și pruncul, carele învéță în casa părinților și în școlă învĕțătură bună și omeniă, este om la locul lui, este bărbat, când sĕ face mare, și cine ca bărbat câștigă, chivernisesce și adună, acela are la bĕtrânețe tot ce-i trebue. Astfel adevĕr mare este în acéstă lume, că „Pruncul este tatăl bărbatului și moșul bĕtrânului.“

Mai bine nu sĕ póte tălcui acéstă învĕțătură, de cât:

„În tot ceea ce vei face în acéstă lume, se gândesci la ḑiua de mâne.“

DIVERSE.

* ***Consistoriul eparchial aradan*** este conchemat prin dispositiunea Inalt Prea Sântitului d-nu Episcop Ioan Meţianu de sub Nr. 2791. c. în şedinţă plenară, pe Joi în 13/25 Maiu la 10 óre înainte de amédi. Obiectul, care se va pertracta cu acéstă ocasiune este: Promulgarea concluselor Venerabilului Sinod eparchial din anul curent și luarea dispositiunilor trebuincióse pentru esecutarea acelor concluse.

* „***Lipovană***“ institutul de credit și economii, societate pe acțiuni înființată în orașul Lipova cu un ca-

pital fundaţional de 50,000 fl. şi a început activitatea în diua de 15 Maiŭ calend. nou anul curent.

Prin infiinţarea acestui institut de credit şi economii s'a facut un însemnat pas înainte pentru desvoltarea şi inaintarea poporului nostru din oraşul Lipova, pentru că prin astfeliŭ de institute pe de o parte se desvóltă, şi alimentéză simţul de cruţare în popor, ér pe de altă parte se desvóltă în popor spiritul de întreprindere, prin aceea, că ómenii, avênd ocasiune de a căpăta împrumuturi ieftine îşi pot ridica capacitatea de producţiune şi de câştig. De ambe acestea fiind necesitatea sêmţită spre a-se face cât mai mult, avem tótă nădejdea, că institutul „Lipovana" ca atare va prospera, şi că va contribui cu deplin succes la desvoltarea şi înaintarea poporului nostru!

* ***Himen.*** Dl. Terenţiu Moga teolog absolut îşi va celebra cununia cu d-ra Mărióra Vaşiadi la 9/21 Maiu c. în biserica ort. rom. din Cheresîg.

* ***Mulţămită publică.*** Pentru incendiaţii din Pecica română au mai incurs la oficiul parochial următórele sume:

Pre lista Nr. 56. a Ilustraţii Sale Domnului Dr. Alexandru Mocsonyi dela Ilustritatea Sa 12 fl. Dela oficiul paroch. din Curtacheriu prin Dl paroch. din Curtacheriu prin D-l paroch Iosif Ursu: din purtarea discului în biserica intre credinciośi 4 fl. Pre lista Nr. 12. a Dari Vasiliu Beleşiu protopop în Radn'a dela D-sa 5 fl. Pre list'a D-lui Mihaiu Veliciu advocat în Chişineu cu Nr. 32. (Vedi sum'a de 50 fl. a D-lui Veliciu în Nr. 16. din „Biseric'a si Scól'a") au contribuit DD. Dr. G. Popoviciu advocat, Iuliu Russu cond de cartea fund. câte 2 fl.; Mazar Gebeleşiu cand. de adv., P. Tulcanu subjude reg., Iovu Cabá diurnist, Gregoriu Mladinu inv., Simeonu Morariu iude com., Terenţiu I., Ursu preot şi Kaufmann Manó câte 1 fl.; Ioan Caba inv., Corneliu Budai diurnist, Teodoru Memete econom şi Simeon Bragea câte 50 cr., de tot sum'a de 13 fl. — Pre list'a Nr. 39 a D-lui invĕţĕtor Iuliu Vuia din Banat Comloşiu au contribuit: comun'a bisericésca rom. gr. or. cu 10 fl., oficiul dominial de acolo cu 10 fl.; cass'a de păstrare din B. Comlosiu cu 5 fl., DD. Ioanu Pascu şi banca poporală ca societate pre acţiuni din B.-Comlosiu câte 2 fl.; Ioanu Pecurariu iude comunal, Georgiu Ilin, Emil Bogdan direct cassei de păstrare, Teodoru Olarescu, Moise Pacaţianu, Ilie Stanesiu, Dămian Isacu, Mihaiu şi George Palcu, Ioan Fraticiu, Teodoru Pascu, Stefanovici Antal, Kovácsy Géza apotecariu şi Romulus Vuia alu lui Iulianu cu câte 1 fl.; Vichentie Lupşia, Aurel Balanu, G. Ilinu, Iulianu Dogariu juraţii comunali, (nume nedesci frabil) subjudele comunal, Iohann Bikeuhincz, Iusth Anton, Vogel István adv., Ioanu Palcu, V. Ciolacu, Nicolae Popoviciu docinte, Georgiu Stefanoviciu docinte, Melentie Palcu, Mihaiu Pacaţianu, Andreiu Grofşoreanu, Vincenţiu Stamboly, Vichentie Grofşoreanu preşedinte, Andrei Ilin, Ilin Stan George, Pelagie Alessu, şi N. N. câte 50 cr.; Maxá Polocregianu, Nicolae Draguescu, Vichentie Stanesiu, Iulianu Grofşoreanu, Ioanu Draguescu, câte 40 cr.; Teodoru Nicoara, Atanasiu Sebeşianu mare, Aurelu Olarescu, Moise Masia, Vasiliu Craiovanu câte 30 cr.; Damianu Tipescu, Antonie Valcaianţu, Gligoru Popescu, Georgiu Draguescu, Inlirnu Sebeşianu, Ioanu Cioroianu, Georgiu Bălanu, câte 20 cr.; Antoniu Teperceanu şi Georgiu Pacaţianu câte 10 cr., de tot suma de 57 fl 60 cr.

Dintre opurile apărute în tipografia diecesană rom. greco-orientală din ARAD,

se pot procura următórele:

Legea despre **„pensionarea învĕţĕtorilor"** tradusă şi esplicată de *Blaşiu Codreanu*, învĕţĕtoriu. Preţul 1 fl. v. a.

Istoria pedagogiei de *Dr. Petru Pipoş*, prof. Preţul 2 fl.

Conferinţe publice, editura Asociaţiunei naţionale Aradane. 1892. Preţul 80 cr.

Lecţiuni din Gramatica limbei române, pentru şcólele poporale, de *Ioan Ilica*, învĕţĕtor. Preţul 25 cr.

Colinḑi şi Cântece poporale culese de *T. Daul*, inv. Preţul 25 cr.

Metodica şcólei poporale de *Dr. Petru Pipoş*, profesor. — II. Partea speţială. — Preţul 1 fl.

Didactica pentru elevii institutelor pedagogice, de *Dr. Petru Pipoş*, profesor. — Ediţiunea a doua — Preţul 70 cr.

Fabulele lui D. Cichindeal, de *Ioan Russu*, fost paroch al Aradului. Preţul 1 fl.

Compendiu de Geografiă Universală, pentru şcólele medie şi preparandiale de *Teodor Ceontea*, profesor (ediţiunea a II-a. cu figuri originali intercalate în tecst). Preţul 1 fl. 50 cr.

Aritmetica generală şi speţială. Manual didactic elaborat în usul preparandielor (şcólelor comerciali şi medie, cum şi a tuturoru privaţilor) de *Teodor Ceontea*, prof. Preţul 1 fl. 50 cr.

Concurse.

Pentru îndeplinirea definitivă a ambelor staţiuni învĕţĕtoresci a şcólelor paralele gr. or. române din comuna **Zarand**, inspectoratul Boroş-Ineului se escrie concurs cu termin de alegere pe **23 Maiu v. 1893.**

Emolumintele înpreunate cu un post sunt:

În bani gata 300 fl., pentru scripturistică 10 fl., pentru participarea la conferinţă 10 fl., 6 stângeni de lemne din care este a se încălḑi şi sala de învĕţămênt, dela înmormêntari unde va fi poftit 50 cr. Cuartir liber cu întravilan şi un pătrariu de sesiune pămênt estravilan.

Doritorii de a ocupa aceste posturi învĕţĕtoresci au până atunci a-şi substerne documentele lor, adresate comitetului parochial din Zarand, Pré Onoratului Domn protopresbiter Ioan Cornea, inspector cercual de şcóle în Boroş-Ineu. Competenţii vor avé a se presenta în vre-o Dominecă seŭ serbatóre în St. biserică din loc, spre a-şi arăta desteritatea în cânt şi tipic.

Cei desteri întru conducerea corului vor fi preferiţi.

Se adauge cumcă alegându-se individi fără esamen de cualificaţiune, nepotendu-l areta după jumătate an de serviciu, alegerea-li se consideră de nimicită şi se va escrie concurs nou.

Din şedinţa comitetului parochial ţinută la 18 April st. v. 1893.

Aurel Iancu, m. p.
preşed. com. par.

Cu scirea mea: IOAN CORNEA, m. p. protopresbiter şi inspect. şcol.

—□—

Prin mórtea preotului Teodor Pelle devenind vacantă parochia de classa a II-a din **Bencecul-rom.**, — protopresbiteratul Timişorii — se escrie concurs pentru deplinirea ei, cu termin de **30 de dile dela prima publicare.**

Emolumentele anuale sunt: Sesiunea parochială; stola şi birul usuat; un intra-şi estravilan, cari tóte computate după calculul mediu a celor 5 ani din urmă, dau un venit minimal de 730 fl. v. a. din acesta văduva are drept la competenţa normată în §-ul 8 al reg. pentru parochii.

Recursele provĕdute cu documente originale de cualificaţiune, adresate comitetului parochial din Bencecul-rom., să se substérnă oficiului protopresbiteral din Timişóra (Fabric); avênd recurenţii a se presenta în vreo Duminecă ori sĕrbătóre, înse numai o unică dată, şi cu observarea §-ului 18 din reg. pentru parochii, în comuna susatinsă, spre a-şi arĕta în s. biserică de acolo desteritatea omiletică şi rituală.

Bencecul-rom., 28 Febr. v. 1893.

Comitetul parochial.

În conţelegere cu Dr. TR. PUTICI, m. p. protopresbiterul Timişorii.

—□—

Pentru ocuparea postului de capelan temporal, sistemisat cu aprobarea Ven. Con. de sub Nr. 1643 ex. 1893 pe lângă actualul paroch din **Monoştur**, Mihail Rusu, se escrie concurs cu termin de **30 de dile dela prima publicare.**

Pe cât timp va fi parochul în viéţă, capelanul se va bucura de jumătatea tuturor beneficiilor împreunate cu parochia aceluia, carea e clasificată de clasa a II-a, şi a cărei venite anuale sunt stabilite în minimal de 650 fl. v. a.

Recursele adjustate cu documente orginale de cvalificaţiune şi adresate comitetului parochial din Monoştur, sunt a-se trimite oficiului protopresbiteral al Timişorii (Fabric). Recurenţii au a-se presenta în vre-o Dominecă ori sĕrbătóre, însĕ numai o unică dată, şi cu observarea §-lui 18 din reg. pentru parochii, în comuna susatinsă, spre a-şi arăta desteritatea omiletică şi rituală în s. biserică de acolo.

Monoştur, 30 Martie v. 1893.

Comitetul parochial.

În conţelegere cu Dr. TR. PUTICI, m. p. protopresbiterul Timişorii.

LICITAŢIUNE MINUENDĂ.

Pentru edificarea şcóleĭ nouă cu quartir învĕţătoresc pe basa planului şi preliminariului de spese aprobat de V. Consistoriu sĕ va ţiné licitaţiune minuendă la **29 Maiu c. st. n.** după amédăţi la 2 óre la casa comunală.

Preţul esclamării e 2898 fl. 46 cr. Concurenţii au se depună inainte de licitaţiune vadiul de 10.%

Condiţiunile de zîdire, planul şi preliminariul se pot vedé la subscrisul ca presidiul scaunului şcolariu.

Sieitin, (Sajtény cottul Cianad) în 17 Maiu 1893.

Constantin Roşca, m p. — preş. com. par.
Ilie Moţiu, m. p. — not. com. par.

—□—

Pentru colorarea acoperemêntului de tinichea a s-tei biserici din **Belinţ**, com. Timiş cercul T.-Rekás se va ţiné în **20 Maiu a. c. st. v.** la 2 óre d. a. în şcóla locală.

Preţul de esclamare este 95 fl. 52 cr.

Comitetul parochial îşi resérva dreptul, după licitaţiune a contractă cu acela dintre licitanţi în care va avé mai multă încredere.

Belinţ, 10 Maiu n. 1893.

Petru Caprariu, m. p. — preş. com. par.
Stefan Haţieg, m. p. — not. com. par. ad hoc.

—□—

Pentru zidirea unui nou edificiu de biserică romănă gr. or. în comuna **Rachita**, comitatul Caraş-Severinului, cercul Bega, după planul şi preliminariul aprobat de Venerabilul Consistoriu sub 2/14 Aprilie 1893 Nr 1526 se escrie licitaţiune minuendă pe diua de **18/30 Maiu 1893** la 10 ore a. m. în localitatea scolei din loc.

Preţul de esclamare este 8511 fl. 66 cr.

Concurenţii au sĕ depună înainte de începerea licitaţiunei vadiul de 10% în numărariu séu în hârtii de valóre.

Reflecta pot numai architecţi séu zidari de profesiune, respective lemnari de profesiune, cari pentru asemenea întreprinderi n'au stat nici stau în procese.

Resultatul licitaţiunei este obligatoriu pentru întreprindĕtoriu îndată după subscrierea protocolului de licitaţiune; ér pentru comuna bisericéscă numai după aprobarea aceluia din partea Venerabilului Consistoriu, când apoi sĕ şi încheie contractul; reservêndu-şi comitetul parochial dreptul a încredinţa zidirea acelui reflectant, la carele va află mai multa garanţie, nu numai materială ci şi morală.

Planul şi preliminariul de spese, precum şi condiţiunile de licitaţiune se pot vedea la oficiul parochial din loc.

Rachita, din şedinţa comitetului parochial ţinută în 23 Aprilie 1893.

Comitetul parochial.

În conţelegere cu mine: GEORGE CRĔCIUNESCU, m. p. protopresbiter tractual.

—□—

Pentru repararea bisericei române-ort. din **Pauliş**, se escrie licitaţiune minuendă pe **17/29 Maiu a. c.** Măestrii zidari si tinichieri, cari au voie a lua lucrările reparaţiunei sunt avisaţi a se înfăţişá în diua susindicată la scóla rom. de băeţi din loc.

Pauliş, la 23 Aprilie 1893.

Nica Mustetiu, m. p. — preşedintele comitetului par.
Stefan Ohnu, m. p. — notariul comit. parochial

—□—

Tipariul şi editura tipografiei diecesane din Arad. — Redactor respundĕtoriŭ: Augustin Hamsea.

BCU Cluj / Central University Library Cluj